Vägen till icke-socialistisk majoritet

di.se | 4 Aug 8:02 AM | 1095 words

Den som menar att Sveriges bästa främjas av att det fortsatt råder icke-socialistisk majoritet i riksdagen bör sikta på att sänka Liberalerna så lågt som möjligt än att hjälpa dem nå vad som kan visa sig bli ett valresultat på mellan 3,5 och 3,9 procent, skriver Hans Bergström.

Ett val kan definieras på många sätt. Huruvida sittande regering ges förtroende att fortsätta är en fråga, självfallet väsentlig. Balansen i ideologisk riktning i den nya riksdagen är en annan fråga, som också kan vara betydelsefull.
Inför riksdagsvalet i september är denna andra fråga hittills undervärderad i förhållande till den första. Varje rimlig bedömning säger att Tidöregeringen faller. I 13 av de 16 riksdagsvalen från 1970 och framåt har de partier som bildat underlaget för sittande regering gått bakåt. Förmodligen hänger det samman med märkesåret 1968, som födde mer av ett allmänt misstroklimat och en rörligare väljarkår.

Väljarna kan möjliggöra en andra mandatperiod, om en regering verkar ha mer att ge. Men det behöver likväl finnas en marginal för ett mindre tapp i väljarstöd. Någon sådan marginal existerar inte för Tidöpartierna, med deras 176 mandat i riksdagen. Minsta nedgång från valet 2022 och majoriteten är förlorad.

Tre undantag finns från regeln om att sittande regering tappar röster. Det stora undantaget är Göran Persson 2002, som belönades för saneringen av statsfinanserna. Nästa undantag, dock bara med 1,2 procentenheter upp, är Fredrik Reinfeldts resultat 2010 efter finansminister Borgs framgångsrika hantering av den internationella finanskrisen. Det tredje undantaget är Magdalena Andersson 2022; hon lyfte med två procentenheter från partiets tidigare bottennivå i valet 2018.

Persson och Reinfeldt gynnades av att väljarna uppfattade oppositionen som svag. Dagens oppositionsledare, Magdalena Andersson, uppfattas som stark och kompetent. Regeringen Kristersson begär, naturligen, väljarnas stöd för att få fortsätta.

Men den mer reella frågan inför valet om tre månader är en annan: ger valet socialistisk majoritet för första gången på 20 år? Ända sedan valet 2006 har riksdagen haft icke-socialistisk majoritet, fem val i rad. Att det går att beskriva det så beror på att Sverigedemokraterna i sin företagspolitik utvecklats i borgerlig riktning, liksom att Centern förblivit marknadsliberalt (till skillnad från sitt norska systerparti). Förhållandet har något dolts av problemen att utnyttja den icke-socialistiska majoriteten i regeringsbildningar. Det har likväl haft betydelse, som en underliggande förutsättning för riksdagsbeslut. Sådant som återinförd förmögenhetsskatt och förbud mot företagande i de stora tjänstenäringarna har inte gått att genomföra, så som riksdagen varit sammansatt ideologiskt.

Övervikten för den icke-socialistiska sidan var 48,2 procent mot 46,0 i riksdagsvalet 2006. Den växte till 55 procent, inklusive SD, i valet 2010. Sedan till hela 57,7 procent i valet 2018 och 56,2 i valet 2022. Den stora orsaken är invandringsvågen från tredje världen, i förening med den växande gängkriminaliteten. En stor andel av de lägre utbildade socialdemokratiska väljarna lockades av Sverigedemokraterna. De är inte så kulturradikala som partiets styrande elit. De är heller inte anhängare av en utopistisk miljöpolitik á la Miljöpartiet.

I de fem valen mellan 1988 och 2002 fick Socialdemokraterna i snitt 40 procent av rösterna i riksdagsvalen. I de fem valen mellan 2006 och 2022 var snittet 31 procent. Det innebär en nedgång med rätt dramatiska nio procentenheter som normalandel för S. Huvudorsaken finns att söka i Sverigedemokraternas lockelse för primärt lågutbildade tidigare S-väljare. Inget tyder på att dessa väljare är på väg tillbaka till S.

Den senaste stora väljarundersökningen från SCB klargör att ingen nettoströmning från SD till S har skett från valet 2022 till mätningen i maj 2026. De andra Tidöpartierna har nettoförluster till S, men inte SD.

Medierna har haft en tendens att beskriva riksdagsvalet 2026 som redan avgjort till förmån för den socialistiska sidan. Men det bygger då på att Centern räknas in i detta block. Med en uppdelning på socialister (S, V, Mp) och icke-socialister (M, Kd, L, Sd, C) blir bilden en helt annan.

Genom hela mandatperioden liksom i de färskaste opinionsmätningarna från Novus, Ipsos, Varian/Sifo, Indikator och Demoskop råder alltjämt icke-socialistisk majoritet. En intressant aspekt är att det för tre av de fyra undersökningarna gäller även om Liberalerna räknas bort och att det i de två övriga väger jämnt, utan L. Den allra senaste mätningen, Novus gjord i juli för Sveriges Radio, visar 46,8 procent för de tre socialistiska partierna, 50,4 procent för de icke-socialistiska – med bortseende från Liberalerna.

Jag tar inte in SCB-mätningen här; den är intressant för att den möjliggör olika delanalyser, men den har genomgående överskattat stödet för S. Under de senaste åtta valåren har SCB i snitt gett S 3,2 procent högre stöd i majmätningen än vad sedan blev valresultatet, enligt en rapport från valforskarna vid Göteborgs universitet.

Det föreligger hög sannolikhet för att riksdagen behåller en icke-socialistisk majoritet för sjätte valet i rad. Detta skulle få stor betydelse för de kommande fyra åren, genom att sätta bestämda gränser för hur långt i socialistisk riktning som en regering ledd av Magdalena Andersson kan gå.

Och det skulle göra stor skillnad i den frihetsgrad som Andersson får för att söka samarbete i mitten; om hon har egen majoritet tillsammans med V och Mp, blir det svårt för henne att inför det egna partiets aktivister avstå från att utnyttja denna majoritet för en rejäl vänstersväng i förhållande till privat företagande och ägande. Om ingen socialistisk majoritet, öppnas flera intressanta möjligheter för regeringsbildningen.

Mycket står alltså på spel. Den risk som finns för att kunna bevara en icke-socialistisk majoritet i riksdagen består framförallt i att Liberalerna i slutskedet lyfter något men inte tillräckligt för att passera fyra procent. Den som menar att Sveriges bästa främjas av att det fortsatt råder icke-socialistisk majoritet i riksdagen bör hellre sikta

på att sänka Liberalerna så lågt som möjligt än att hjälpa dem nå vad som kan visa sig bli ett valresultat på mellan 3,5 och 3,9 procent.

//

Hans Bergström, docent i statsvetenskap och f d chefredaktör DN. På 1970-talet personlig assistent för Fp-ledarna Gunnar Helén, Per Ahlmark och Ola Ullsten.

//

Den risk som finns för att kunna bevara en icke-socialistisk majoritet i riksdagen består framförallt i att Liberalerna i slutskedet lyfter något men inte tillräckligt för att passera fyra procent, skriver Hans Bergström.

©Bonnier
Alla artiklar är skyddade enligt upphovsrättslagen. Om inte annat följer av gällande avtalslicens får artiklar inte vidaredistribueras, kopieras, överföras till något annat medium eller översättas uten särskilt medgivande från rättighetsägaren.